

KÖZÉP-KELET –EURÓPA. - LENGYELORSZÁG

1. Kelet-és Közép-Európa felzárkózása: XIV-XV.sz.

- paraszti és polgári árutermelés kibontakozása
- városiasodás
- belső piac kitágulása
- pénzáradék megjelenése
- szabad költözésű jobbágyság
- rendi monarchia megteremtése (Mátyás, Kázmér)

DE: megtorpanás – árforradalom hatása: XV. sz. második fele

- kontinentális munkamegosztás:
- K-Kelet-Európa: élelmiszertermelés, nyersanyagszállító, élelmiszerfelvevő
- Mezőgazdasági termények ára nő- nagy haszonnal lehet értékesíteni
- Köv.: a nagyburtokosok bekapcsolódása az agrártermékek kereskedelmébe
- Köv.:terményjáradékok követelése a jobbágyoktól + majorság kiterjesztése + robotmunka alkalmazása
- Ezzel együttjáró jelenség:pénzromlás – nem éri meg a pénzszolgáltatás igénybevétele
- Köv.: Elbától keletre: röghözkötés– második jobbágyság
- Ez: tőkés viszonyok kialakulását lassítja
- Gátolja a polgárság erősödését+a paraszti polgárosulást- a fejlődés megrekedése

2. Lengyelország a 16-17.században

- XVI. Sz ELSŐ FELE.: LO nagyhatalom
- 1505. Nihil Novi – a lengyel nemesség (slahta) meggátolt minden újítást, ami a királyi hatalmat erősítette volna
- A kontinentális munkamegosztás + az árforradalom hatása – köv.:
- keresk. és ipar fejlődése visszamaradt – a Fekete-tenger partvidéke török kézre kerül.
- mezőgazdaság: előtérbe kerül – ok: a nemesség megszerzi a gabonakereskedelem monopóliumát (szabad földek kisajátítása, majd a majorság növelése és a jobbágyok munkakötelezettségének növelése)
- nemesi bíróság a jobbágyok felett
- társadalmi következmény: kegyetlen bánásmód a jobbágyokkal
- városok: bányászat, Krakkó: könyvnyomtatás, nyomdák
- Poroszo. A lengyel kir. vazallusa lett
- A Balti-tenger kikötőinek megszerzése(a Német Lovagrend átadja Gdanskot=Danzig)
- kihal a Jagelló-ház férfiága - szabad királyválasztás:
- XVI. Sz. MÁSODIK FELE: LO. széttagolódása
- VALOIS HENRIK (1574-1576)
 - 1574. Articuli Henriciani: LO. nemesi köztársaság lett – a slahta választja a királyt- a szabad királyválasztás (szétzilálja az államot)
 - szejm: két évente össze kell hívni – jóváhagyása nélkül a király nem dönthet: adószedés, hadsereg
 - liberum vétó: egyetlen nemesi vétó is elég (egyetlen nemes vétója elég a szejm határozatának megsemmisítéséhez)
 - lehetlenné válik az állam működése
- reformáció terjedése (városok: lutheránus, nemesség: református) – majd: ellenreformáció megjelenése

- vallásszabadság, de: LO. ismét katolikus lett
- 1576-1586. **BÁTHORY ISTVÁN**
- rövid központosítás
- oroszellenes külpolitika – IV. Iván orosz cár ellen – a lengyelek győztek
- Majd: rendi anarchia
- XVII. század - területvesztés (Török Birodalom., Oroszország, Svédország)
- A korszak jellemzése: “Lengyelországot az anarchia tartja fenn”
- Északi háború: 1700-1721.
- Cél: Livónia megszerzése a svédektől – XII. Károly betörése LO-ba
- Köv.: idegen hadseregek felvonulási területe lett Lengyelország – a lakott területek teljes letarolása
- Péter cár: segít Ágostnak – visszaülteti a trónra – Oroszo-tól függő helyzet
- De: amikor Ágost túlságosan megerősödik, Péter a nemeseket támogatja
- Idegen hatalmak beavatkozási kísérletei (pl.: franciák)
- Köv.: LO három birodalom martaléka lett: orosz cár, porosz király, Habsburgok